

Nieuwsblad van en voor alle bewoners van het Van Stolkpark en de Scheveningse Bosjes. Uitgave van de Wijkvereniging 'Van Stolkpark'

28 SEPT 1880 DE GEMEENTE 'S-GRAVENHAGE AAN JONKHEER H. C. A. VER-HUËLL OVERL 28 AUG 1881

Een bank voor Jonkheer Henry Christiaan Arnoud Ver Huell

Jbr. H.C.A. Ver Huell

Nog maar enkele weken geleden werden twee prachtige nieuwe, in België vervaardigde, vazen geplaatst op de Ver Huellbank, nadat ze enkele jaren geleden vernield werden. Wij prijzen ons gelukkig dat de vazen 'terug' zijn op dit sieraad in onze Scheveningse Bosjes.

Aanleiding om eens terug te gaan in de tijd en na te gaan voor wie en waarom de bank in 1881 de bank aan de Waterpartij geplaatst werd.

HAGENAAR IN HART EN NIEREN

Jonkheer Henry Christiaan Arnoud Ver Huell - in de wandeling Henri genoemd - was in 1818 in Den Haag geboren. Zijn ouders, die over een huis beschikken aan het Lange Voorhout, geven de voorkeur aan buiten wonen. Zij huren vanaf 1831 voor 700 gulden per jaar het landgoed Zorgvliet. Nadat de latere Koning Willem II het buiten eind 1838 Zorgvliet gekocht had en de huur-overeenkomst beëindigd, wordt het huis aan het Lange Voorhout weer betrokken. Voor slechts een paar jaar overigens, want in 1843 koopt Henri's moeder in Wassenaar, net over de grens met Den Haag, het landgoed Langenhorst, dat aan beide kanten van de Leidsestraatweg gelegen is. Zij laat het bestaande huis vervangen door een comfortabeler en ruimer huis. En ze laat het park, inclusief waterpartij, aanleggen naar ontwerp van de firma Zocher.

Henri zelf koopt eveneens in 1843 een wat bescheidener goedje, naast Langenhorst, een onderdeel van het vroegere landgoed Persijn,

gelegen aan de oostkant van de Leidsestraatweg. Hij laat er een gerieflijk woonhuis bouwen. Ook dit huis ligt in een park, dat door Zocher is ontworpen en aangelegd. Zijn vrouw Anna Martens en hij hebben maar ook in Klein Persijn gewoond. Daarna vestigen zij zich weer in Den Haag, waar het hen kennelijk toch beter bevalt. In 1865 verkoopt Henri het landgoed in vier parten.

Al in 1840 was Henri benoemd tot officier bij de dienstdoende schutterij, m een functie die hij negenentwintig jaar lang met veel genoegen heeft vervuld. Bij zijn afscheid wordt hij op persoonlijke titel benoemd tot luitenant-kolonel en ontvangt hij een eresaabel.

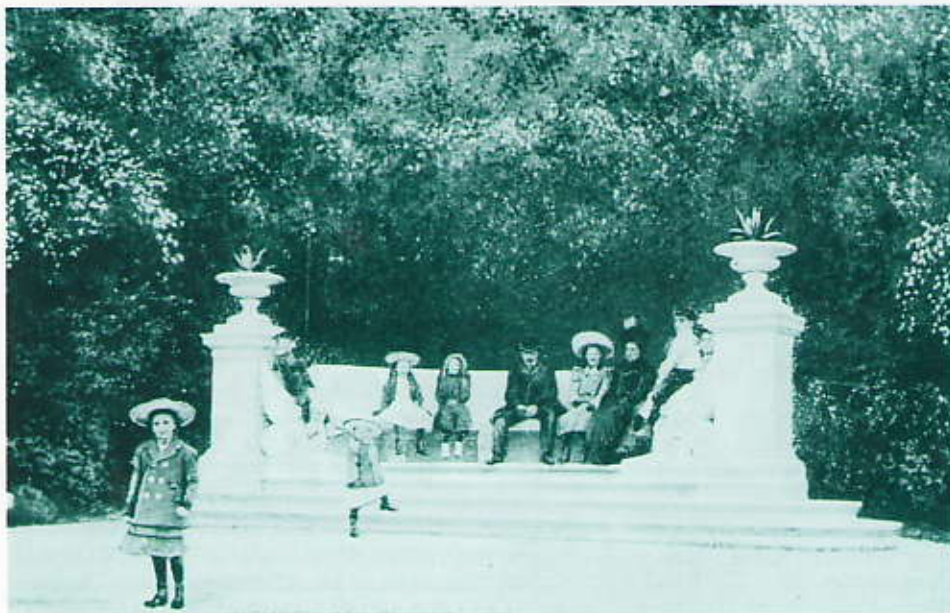
VAN WILDERNIS NAAR LANDSCHAPSPARK

Op 8 mei 1861 word Ver Huell benoemd tot lid van de Gemeenteraad, een functie die hij ruim 21 jaar zou vervullen. In die tijd is hij lid van verschillende commissies: voor het Badhuis, voor de rekeningen van de Armbesturen, de Administratie van de gevangenis, de Rijsschool, de Zoölogische Tuin (de latere Dierentuin), de Armenthuisjes, Landbouw, handel en nijverheid, de Tentoonstellingswerken, en van Plaatselijke Werken en Eigendommen.

Al voordat hij tot de gemeenteraad toetrad waren er pogingen ondernomen om de tamelijk rommelige Scheveningse Bosjes te verfraaien. Steeds weer strandden de plannen - de ene keer werden de op de begroting voor de bosjes beschikbaar gestelde gel-

Inhoudsopgave

- 1 Een bank voor H. C. A. Ver Heull
- 5 GSBO grote grondgebieden I
- 6 Nieuw bestuurslid
- 6 Honderd jaar geleden III
- 8 Babysitters
- 8 Verenigingsadressen/info wijk*

De Ver Huellbank - populair bij jong en oud

den voor een ander doel gebruikt, een volgende keer was er geen meerderheid te vinden om de plannen te doen uitvoeren. Weliswaar had men in 1859 de bekende Haarlemse tuinarchitectenfirma Zocher een ontwerp laten maken, maar veel schot zat er niet in.

Op 6 september 1864 wordt Ver Huell benoemd tot lid van de Raadscommissie van Plaatselijke Werken en Eigendommen. In deze commissie worden adviezen uitgebracht over ruimtelijke ordening, de aanleg van rioleringen, gas-, water- en elektriciteitsleidingen, verlichting, aanleg en onderhoud van wegen, grachten, kanalen, havens en bruggen, de badplaats, welstandstoezicht, bouwaanvragen en beplantingen. Onder de noemer beplantingen valt niet alleen het onderhoud van de straatbomen en begraafplaatsen, maar ook van pleinen en plantsoenen en bossen, binnen en buiten de stad. Het Haagse Bos en de Hofvijver, beiden Staatseigendom, worden onderhouden door de gemeente Den Haag, in goed overleg met de Minister van Financiën. Het werk van de commissie neemt door de enorme uitbreiding in de negentiende eeuw aanzienlijk toe. Het onder de laatste commissie vallende onderdeel beplantingen in en buiten de stad vormt om het in zijn eigen woorden te zeggen 'eene zeer groote liefhebberij, vooral de aanleg van de zoo schoone Scheveningsche Boschjes en begraafplaatsen enz.'

Het is dan ook zeer zeker aan - en hier komen de tijdgenoten van Henri Ver Huell aan het woord - het jarenlang onvermoeid en talentvol streven, en de tact van Ver Huell te danken dat tussen 1864 en 1882 een waterpartij gegraven wordt en de bosjes opnieuw beplant worden. Het project was zo

goed als gereed toen Ver Huell overleed: nog in 1881 wordt voor de voltooiing 1000 gulden op de begroting van 1882 uitgetrokken.

INITIATIEFVOORSTEL VAN DE VOLTALLIGE GEMEENTERAAD

Aan het slot van de vergadering van 28 september 1880 richt burgemeester Jhr. Mr. F.G.A. Gevers Deynoot zich tot de Raad met de volgende woorden: 'Ik kan den Raad mededeelen, dat hedenmiddag nog is ingekomen het volgende voorstel: de ondergeteekenden nemen de vrijheid aan den Raad voor te stellen om op de gronden tusschen 's-Gravenhage en Scheveningen gelegen, van Gemeentewege

voor Jonkheer H.C.A. Ver Huell een blijvend bewijs van erkentelijkheid te stichten, voor zijn gedurende vele jaren onvermoeid en talentvol streven om de woeste duingronden in aangename en voor de ingezetenen der Koninklijke Residentie geliefde wandelplaatsen en lommerrijke bosschen te hervormen. Mogt de Raad zich met dit voorstel vereenigen, geven zij in overweging Burgemeester en Wethouders uit te noodigen op de begroting van 1881 hiervoor de gelden voor te dragen.

Zij vertrouwen, dat hunne mede-ingezetenen in deze Gemeente het denkbeeld zullen toejuichen als eene rechtmatige hulde, die het geachte raadslid Ver Huell zijne medeburgers ruimschoots verdient. Was getekend door 36 leden van de raad.'

Het voorstel wordt met levendige toejuichingen door de Vergadering ontvangen en bij acclamatie aangenomen.

Toen Ver Huell van het voorstel op de hoogte gebracht werd was hij er 'geheel van ontsteld'. In zijn dankbrief schrijft hij:

'Het is mij een behoefte U, mijnheer de Voorzitter, diepe dank te betuigen voor het treffend bewijs van genegenheid en van waardering voor het weinige, dat ik naar mijn bescheiden krachten getracht heb tot verfraaiing van onze schoone Residentie te verrichten.' Persoonlijker en emotioneler uit hij zich op 14 februari 1881 in een brief aan zijn achterneef Alexander Ver Huell:

'Ik was er bijzonder mede ingenomen, juist in tijd dat de zaken met Georges (de jongste zoon van Henri Ver Huell) aan den gang waren geweest onze naam voor altijd te vereeuwigen.'

Het gezicht op de banken voor Ver Huell en Cremer aan de Waterpartij (1904)

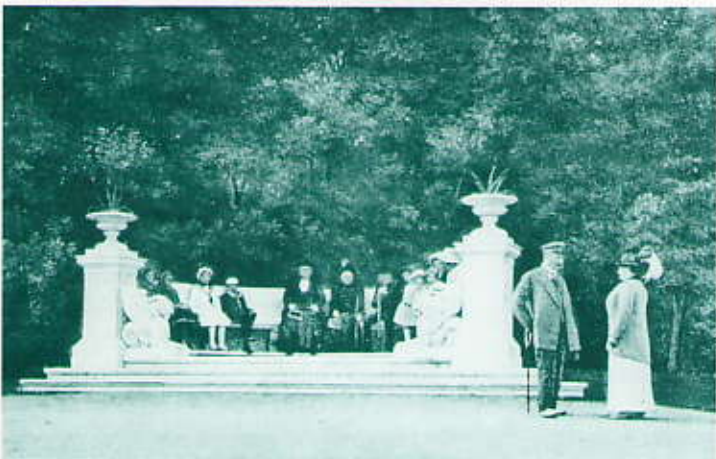

De ijsventer vlak bij de banken. Op de achtergrond boven de bomen de Belvédère

DE MOTIE GODON

In de gemeenteraad was het raadslid A.P. Godon de trekker van het voorstel voor Ver Huell een bank aan de Waterpartij te plaatsen. Hiervoor wordt op de begroting voor 1882 een bedrag van 3000 gulden opgenomen. Uit een onderzoek door de architect-directeur B. Reinders blijkt dat een marmeren bank 4800, een hardstenen bank 2800 en een bank van Bentheimer steen 2200 gulden zouden kosten. Ddaar komt nog het metselwerk bij dat in alle gevallen met vloer en plaat geschat wordt op 500 à 700 gulden.

Het College van B & W, vasthoudend aan het bedrag van drieduizend gulden brengt op 1 februari 1881 het voorstel in de raad: een halfronde bank in Escauzijnse steen, en plaatsing aan de zijde van het Kanaal, op het punt vanwaar men het fraaiste uitzicht heeft op de Waterpartij, een plek die in

Ver Huellbank - 1921

overleg met Ver Huell is uitgekozen. Het voorstel mondt uit in een heftige discussie, geopend door het Raadslid Godon die stelt dat de bank van Escauzijnse steen niet beantwoordt aan het doel: een uit die

grondstof vervaardigde bank zal weinig uitkomen in de bosjes en ten enen male het karakter van een monument missen! En als een marmeren bank 5000 gulden zou moeten kosten, dan zijn de verdiensten van Ver Huell dat toch ruim waard! Het raadslid Rietstap komt met een andere suggestie als wel-

verdiende hulde: waterwerken op kleine schaal in de trant van Versailles om de schone waterpartij te illustreren en te voltooien. En met een appél op de toeristische aantrekkelijkheid betoogt hij dat opluistering in deze vorm nóg meer vreemdelingen naar Den Haag zal trekken. Het Raadslid Stam ondersteunt het voorstel van Godon. De motie van Godon haalt met 18 tegen 15 stemmen de Raad over de streep: er wordt opdracht gegeven voor een witmarmeren bank.

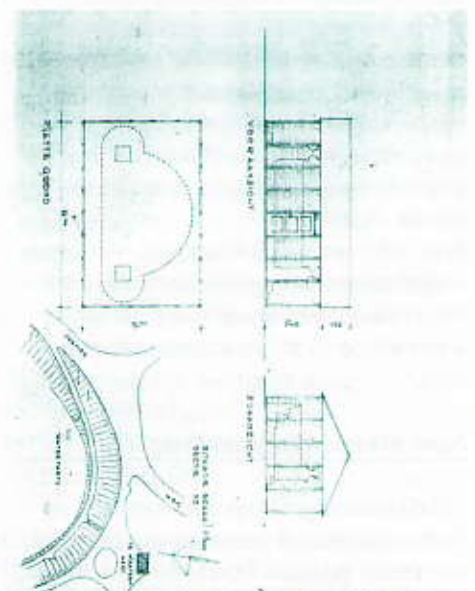
Het ontwerp voor de bank is getekend door de beeldhouwer Eugène Lacomblé, leraar aan de Polytechnische School (nu TU) te Delft: een zitbank in een halve cirkel met een buitenlengte van 7 1/2 meter, geflankeerd door twee sfinxen en gekroond door twee vazen.

'Ik hoop maar dat ik mijn bank nog zal zien'

Henri Ver Huell, die al jaren lang hartpatiënt is, komt in het laatste jaar van zijn leven maar nauwelijks buiten. Zo goed en zo kwaad als het gaat, zoals in mei 1880, schrijft hij: 'Wat mijne gezondheid betreft, Prof. Evers en mijn dokter zeggen dat het goed gaat. Ik voor mij vind dat het dan toch zeer langzaam gaat. Verbeeld u, ik mag nog niets doen wat de minste inspanning kost. Tegen

Juni zeggen zij, zal ik wederom eens naar eene vergadering mogen gaan, meer als een half uurtje lopen kan ik niet, en dan wel zeer zachtjes, en aan den arm van Georges of van mijne vrouw, ik die zoo gewend was

den geheelen dag te loopen. Maar na wat ik gehad heb mag ik niet klagen, want van 1 Dec. 1879 af heb ik den geheelen tijd met reumatiek erg gesukkeld en toen die twee nachten dat ik door die hartkwaal bijna gestikt [was], moet ik liever God danken dat ik nog zoo ben, want de zwakte in het hoofd gaat veel beter, en ik kan dan toch mijne werkzaamheden in de Scheveningsche Boschjes en het Haagsche Bosch nagaan, met een rijtuig wel te verstaan en dan ga ik daar even uit, en zoo ga toch mijn werk na.' In februari 1881 reageert Ver Huell op de mededelingen van zijn collegae uit de Raad: 'Nu hoor ik, dat het een monumentale marmeren bank zal zijn bij de Waterpartij met ons wapen en eene mooye hulde erop geschreven en dat de Commissie daarmede belast wel iets eenvoudig en mooi bedacht heeft en dus daar indien het kan eeuwig zal blijven bestaan; ik ben er dan ook zeer groot sch op, want als men dood is, dan gebeuren zulke zaken nog wel, maar bij zijn leven niet dikwijls. Nu hoop ik maar, dat ik mijn bank nog zien zal, want als ik in zulke hevige benaauwdheden zit, en nog spreken kan heb ik wel eens aan Evers gezegd. Wel beste vriend, ik zal mijn bank niet zien, heden morgen heb ik nog een half uur lang zoo kortademig geweest dat het hoogst onaangenaam en benaauwd is, enfin in mijn toestand moeten wij er maar het beste van hopen.', en in maart 1881: 'Maar ik heb heden een perfecten nacht gehad en voel mij dus bijzonder wel .... en ik hoop uwen goeden raad op te volgen en de gezonde Scheveningsche Boschjes trachten op te

HET PLAATSEN VAN DEN KEET ALS BESCHERMING ½ VERHUELLBANK		AVTIL. PL. AD.	OPM.
GEMEENTEWERKEN	BEST.	OPM. 1.1.1.1.	1
VAN GRAVENHAGE	DINST 1884 (2.1.1.1.)	GET. 1.1.1.1.	1

De winterjas voor de Ver Huellbank

krabbelen. Het was er gisteren zoo warm dat ik met genoeg en met mijne vrouw er op een bankje heb gezeten, ik kan zoo ver niet loopen, maar laat mij dan met het rijtuig brengen en dit gaat opperbest.'

Helaas is Ver Huell's veronderstelling dat hij 'de bank niet meer zal zien' juist: op 28 augustus 1881 overlijdt hij. De bank wordt een week later, op 5 september 1881 opgeleverd. Op 13 september maakt Burgemeester Gevers Deijnoot melding van de oplevering. En aangezien men de bank niet meer in aanwezigheid van Ver Huell zelf kan onthullen geeft het College er de voorkeur aan zich te beperken tot de mededeling dat het huldeblijk voor Ver Huell onthuld is en ter bescherming aan het publiek wordt aanbevolen.

EEN BOLLENVELD VOOR DE BANK EN EEN WINTERJAS

Op 7 november 1881 biedt de passementwerker en fabrikant van borduurwerken A.A. Knuijver, met wie Ver Huell in zijn actieve tijd bij de schutterij goede contacten gehad zal hebben de gemeente een bollenveld aan, crocussen, met het doel die te doen planten in de Scheveningsche Bosches nabij de Ver Huellbank. Een voorstel dat de Raad gaarne aanvaardt, en toezegt dat in overleg met de opzichter Westbroek zal gezien worden waar de bollen geplant zouden worden. In oktober 1881 wordt aan de Gemeentewerf nog opdracht gegeven om een houten omhulsel te vervaardigen, dat 's winters geplaatst moet worden om de bank te beschermen. Totdat de bank in 1942 voor de aanleg van de Atlantikwall werd weggehaald gebeurde dat elke winter. Het jaarlijkse onderhoud wordt de eerste jaren, aanvankelijk voor 25, en later voor 40 gulden per jaar toevertrouwd aan de steenhoeder, A. van Roon. Al in 1885 werd er geklaagd over het voortdurend verontreinigen van VerHuell's bank. Vanuit de gemeenteraad kwam het advies om te adviseren tot verscherpt politietoezicht.

NOG STEEDS EEN TREKPLEISTER

De Scheveningse Bosjes zijn met de Waterpartij altijd al een uitermate populaire trekpleister geweest. Vooral in het weekeinde was een tramrit tot aan de Promenade - daarna moest er nog een 'zone' betaald worden om naar het strand te komen - en daarna een wandeling door de Bosjes geliefd. De ligging van de Ver Huellbank en

De Ver Huellbank anno 2003: schoongemaakt, en voorzien van nieuwe vazen

de op een vijftig meter afstand in 1883 geplaatste Cremerbank aan de oostzijde van de Waterpartij noodden tot een plezierig oponthoud. Bovendien was er vaak ook nog de mogelijkheid een ijsje te kopen ... Vrij kort na het begin van de Duitse bezetting in 1940 wordt Scheveningen vesting en spergebied. De plannen voor de aanleg van de Atlantikwall treffen ook de Bosjes. Midden door de Waterpartij komt een deel van de tankgracht; een betonnen lijn van 'asperges' wordt door het terrein getrokken. Een groot deel van de bomen wordt gekapt, en wat er aan de stadskant blijft staan wordt voor een gedeelte 'gerooid' om in de kachel van kleumende Hagenaars te verdwijnen. De gedenktekens, de banken voor Ver Huell en Cremer, de Vosmaerbron en de buste van Constantijn Huygens na verdwijnen naar de gemeentewerf. Slechts die gedenktekens waarvoor bij het Ministerie van Financiën een vergoeding verkregen kan worden komen na de bevrijding in aanmerking voor herplaatsing. Na de opruiming van alle beton, hetgeen 8 miljoen naoorlogse gulden kost, komen de nieuwe plannen: de aanleg van een broodnodige verbinding tussen Wittebrug en Scheveningseweg, en daarnaast marginaal herstel van de Waterpartij en nieuwe aanplant van de Bosjes. Van de gedenktekens is de buste van Constantijn Huygens de eerste die herplaatst wordt: in 1952 op de noordelijke hoek van de Scheveningseweg en Ary van der Spuyweg. Pas in 1956 worden de Ver Huell- en Cremerbanken herplaatst: de Ver Huellbank aan de noordzijde - de Kanaalzijde - van de Waterpartij, de Cremerbank aan de Duinweg aan de kant

van de Belvédère, met uitzicht over de Waterpartij in de richting van de Professor Teldersweg.

De Ver Huellbank - ach, had Henri Ver Huell zelf het mogen meemaken, staat in volle glorie, met een prachtig uitzicht over 'zijn' Waterpartij in de richting van de Promenade, enigszins verscholen in het loofhout van het duin. Maar altijd is de bank in trek .... Nu de vazen er weer op staan, rijst de vraag: zouden er aloë's of agaven beschikbaar om het vooroorlogse beeld te doen opleven? En is zou een 21ste eeuwse opvolger zijn van passementwerker Knuijver, die crocussen voor een bollenveldje wil aanbieden?

Anneke Landheer-Roelants

Bronnen:

Commissie van Plaatselijke Werken en Eigendommen, Notulen en Bijlagen 1880-1881
College van Burgemeester en Wethouders, Notulen 188-1881
Gemeenteraad van 's-Gravenhage, Handelingen 1880/1.
Agendastukken Gemeenteraad 1880-1
Het Gelders Archief, Correspondentie tussen Henri Ver Huell en Alexander Ver Huell 1860-1881

GSBO GROTE GROENGEBIEDEN I

BELEIDSPLAN VOOR HET HAAGSE GROEN 2003 - 2010

In de achterliggende maanden is uw portefeuillehouder Groen & Grijs, in zijn nevenfunctie als voorzitter van de GSBO werkgroep Grote Groengebieden (GSBO = Gezamenlijke Scheveningse Bewonersorganisaties) nauw betrokken geweest bij de beraadslagingen over de opzet van het concept beleidsplan voor het Haagse groen 2003 - 2010. Dit beleidsplan moet nog nader worden uitgewerkt, maar het lijkt thans zinvol de bewoners van onze wijk van de stand van zaken rond dit plan op de hoogte te stellen.

HISTORISCH OVERZICHT

Als voorgaande beleidsplannen kunnen genoemd worden: de Groennota uit 1982; het Groenstructuurplan uit 1992; en het Groenbeleidsplan 1996 - 2000.

In de Groennota 1982 stond de woonomgeving centraal, met kwantitatieve normen zoals het aantal m² groen per inwoner per wijk, en normen voor loopafstanden naar buurt-, wijk-, en stadspark. In 1988 is deze groennota geëvalueerd. Hoewel bleek dat de nota tot een aantal goede resultaten had geleid, staat er ook letterlijk in dat het beleid "op een aantal terreinen tekort was geschoten".

In het Groenstructuurplan 1992 wordt vastgesteld dat de kwaliteit van de openbare ruimte mede de toeristische waarde van de stad bepaalt, en dat het groen hierin een belangrijke rol speelt. Tevens wordt aandacht besteed aan de verbindingzones vanuit de stad naar het landelijk gebied. Ook wordt uitvoerig ingegaan op de aandachtsvelden die voor de gemeente uit het rijksbeleid en provinciaal beleid voortvloeien.

Tenslotte geeft het Groenstructuurplan 1992 aan dat een nadere uitwerking zal plaatsvinden op stadsdeel niveau.

Het Groenbeleidsplan 1996 - 2000 is een nader uitwerking van het

Groenstructuurplan 1992. Daar het doel van dit plan in eerste instantie is de groenbeheerders duidelijk aan te geven waar het beleid met betrekking tot het aanwezige groen op is gericht, is het beleid ten opzichte van de inrichting van de stad in dit plan niet uitgewerkt. Wel draagt dit beleidsplan een vernieuwend karakter, waarbij veel aandacht wordt geschonken aan het versterken van de natuurlijke potenties, terwijl ecologische uitgangspunten een duidelijke plaats krijgen.

EVALUATIE VAN HET GROENBELEIDSPLAN 1996 - 2000

In de evaluatie (in 2001) van bovengenoemd beleidsplan wordt onder meer geconcludeerd dat in een nieuw groenbeleidsplan meer aandacht dient te zijn voor relaties "naar boven toe" met het bovenstedelijke niveau, zodat meer samenhangende, hoogwaardige groenstructuren - en niet te vergeten blauwe structuren - realiteit kunnen worden. Daarbij wordt gerefereerd aan de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening; Groen In en Om de Stad (GIOS); de Blauwe Slinger; en Rood (betaalt) voor Groen. In de relatie met de "onderkant" moeten beter meetbare randvoorwaarden worden aangeboden voor de uitwerking van het beleid met betrekking tot de inrichting; het beheer; en de planvorming van het groen in de stad.

Verder wordt genoemd dat, teneinde de resultaten van het beleidsplan te kunnen monitoren, er vooraf goed meetbare doelen dienen te worden gesteld aan de uit te voeren werkzaamheden in het kader van het nieuwe beleidsplan. Een ander belangrijk punt uit de evaluatie in 2001 is dat het gebruik van het groen door de burgers van Den Haag een meer centrale rol dient te krijgen. Daarin past ook meer aandacht voor samspraak en interactieve overlegstructuren met deze gebruikers van het Haagse groen.

SAMENSpraak

In september 2002 is er - op uitnodiging van de Dienst Stadsbeheer (DSB) - een oriënterend en inventariserend gesprek gevoerd tussen ambtenaren van DSB en de GSBO werkgroep Grote Groengebieden over het op te stellen Beleidsplan voor het Haagse Groen 2003 - 2010. Daarbij zijn door de GSBO werkgroep de volgende 11 thema's aan de orde gesteld:

- 1) Pleidooi voor een wethouder "Groen";
- 2) Verplichte jaarlijkse evaluatie;
- 3) Verbetering van controle op het onderhoud;
- 4) Verplichte jaarlijkse voortgangsrapportage;
- 5) Vaststellen van criteria voor het gebruik van "Groen";
- 6) Heroverweging van traditioneel en ecologisch onderhoud;
- 7) Beter gekwalificeerd personeel en materieel;
- 8) Verbetering van het toezicht en aanstelling van meer - bevoegd - personeel;
- 9) Aanwijzen van toekomstige locaties

voor waterberging in het groen;

- 10) Invoeren van een gemeentelijke compensatieregeling "Groen"; en
- 11) Prioriteiten stellen aan de hand van prijskaartjes.

Naast het bovengenoemd overleg, zijn er door DSB nog een aantal andere gesprekken met bewoners- en belangenorganisaties gevoerd.

Eind oktober 2002 heeft DSB voor het opstellen van de nieuwe beleidsnota de navolgende randvoorwaarden gepresenteerd:

Continueren - op basis van het Groenbeleidsplan 1996 - 2000 van:

- typologie waarden en betekenissen groengebieden;
- variatie en soorten van beheersmethoden;
- areaal en diversiteit / aanbod in verscheidenheid aan groen.

Verbeteren van:

- communicatie;
- handhaving en toezicht;
- dagelijks onderhoud.

Ontwikkelen van:

- monitoring / meting van effect van beleid;
- "samen in beheer";
- "rood (betaalt) voor groen".

TERUGKOPPELING BIJENKOMSTEN

Dan volgen er in januari / februari 2003 een viertal zgn. terugkoppeling bijeenkomsten met diverse organisaties, waaronder de GSBO werkgroep Grote Groengebieden. De 10 thema's die dan door DSB worden aangedragen zijn:

- 1) Duurzame groenstructuur;
- 2) Duurzame instandhouding natuurgebieden / overdracht beheer aan derden;
- 3) Nieuwe investeringen / Rood voor Groen;
- 4) Blauw in Groen;
- 5) Nadruk op woonomgeving en gebruik;
- 6) Overdragen van beheertaken in de woonomgeving;
- 7) Meer toezicht dan handhaving;
- 8) Samen in beheer;
- 9) Monitoring en evaluatie; en
- 10) Communicatie.

CONCEPT BELEIDSPLAN VOOR HET HAAGSE GROEN 2003 - 2010

Medio mei 2003 ontvangen alle "samen-sprekers" de eerste versie van het concept beleidsplan (die nog verre van compleet is), met een uitnodiging voor een integrale dis-

cussiebijeenkomst, teneinde te reageren op het dan voorliggende document. De algemeen door de aanwezigen gedragen reacties zijn onder meer:

- Het document is verre van compleet, en bevat onvoldoende informatie over de Haagse groengebieden;
- De aanwezige organisaties dringen aan op samenspraak over de actualisering van het "groene" deel van het Groenbeleidsplan 1996 – 2000;
- De ter vergadering voor het eerst getoonde – nog niet complete – conceptkaart van de groene hoofdstructuren in Den Haag dient daarbij te worden betrokken;
- Een en ander dient te leiden naar ambities met de kwaliteit van het groen, vertaald in concrete – te meten – doelstellingen;
- De doelstelling "tevredenheid van de Haagse burger met betrekking tot het groen", dient op zijn minst te worden aangevuld met de na te streven kwaliteit

en kwantiteit van (de natuurwaarden van) de groengebieden;

- De randvoorwaarde van de gemeente Den Haag dat het Haagse groen tot 2010 budget neutraal moet worden beheerd, past niet in een beleidsvisie die uitgaat van een duurzaam beheer. Verantwoord duurzaam beheer heeft een prijs!
- In het beleidsplan 2003 – 2010 dient te staan welke financiële middelen nodig zijn om het voorgestelde beleid uit te voeren, met een indicatie m.b.t. de te stellen prioriteiten. Indien er dan minder middelen in de begroting voor het groen beschikbaar worden gesteld, is het voor een ieder duidelijk wat er dus niet wordt gedaan, c.q. naar de toekomst wordt verschoven. Een en ander met alle financiële consequenties daarvan voor toekomstige begrotingsbudgetten voor het Haagse groen, en het niet voldoen aan de duurzame doelen die in de beleidsnota worden genoemd.

DSB erkent dat er over de "groene" hoofdstukken, en de kaart van de groene hoofdstructuur nog verder overleg met de betrokken organisaties dient plaats te vinden. Verder zullen de gemaakte opmerkingen een rol spelen in de nader uitwerking van het concept beleidsplan voor het Haagse groen 2003 – 2010.
(wordt dus vervolgd!)

J. Zeper
Portefeuillehouder Groen & Grijs

Nieuw bestuurslid

Tijdens de buurtpreventie die op 8 oktober 2002 plaatshad heeft de voorzitter aangekondigd dat Edward de Jager zijn functie als voorzitter van de Buurtpreventie zal neerleggen. Edward heeft de Buurtpreventie met ferme hand en op inspirerende wijze geleid – onder andere naar een nieuw contract, waarover verderop op deze pagina meer. Wij hebben als bestuur niet alleen een aantal nuttige maar ook gezellige avonden met elkaar doorgebracht.

Na ampel beraad heeft het bestuur gemeend mij als opvolger van Edward te moeten aanwijzen. In de hoop deze taak

met evenveel deskundigheid als mijn voorganger te kunnen vervullen, zal ik gaarne voorzitter van de Stichting Buurtpreventie worden. Ik weet mij daarbij gesteund door ervaren mede-bestuursleden, te weten Wally van Heukelom, Jolanda Hofland en Edwin Persoon. Tevens mogen wij een beroep doen op de assistentie van Agneet Willekes, die het secretariaat van het Wijkbestuur beheert.

Als voorzitter van de Buurtpreventie heb ik tevens zitting in het wijkbestuur. Hierin zal ik als vice voorzitter fungeren, welke benoeming met Uw instemming tijdens de volgen-

de leden vergadering zal worden geformaliseerd. Uiteraard zie ik ernaar uit in beide besturen bij te kunnen dragen aan het welzijn van deze buurt, waar wij – mijn vrouw, drie dochters en ik – met zoveel plezier wonen. Dit brengt mij ertoe op met vreugde op te merken dat de buurt kinderrijker wordt – zodat initiatieven van het bestuur en de evenementen commissie (zie elders op deze pagina) voor meer activiteiten ten behoeve van kinderen zeker op mijn steun kunnen rekenen.

Pablo Mendes de Leon

Honderd jaar geleden (III)

Sprokkels uit de Commissie voor Fabricage en Plaatselijke Eigendommen

'S-GRAVENHAAGSCHE IJSClub

In januari 1880 moet het bitter koud geweest zijn. Daarbij werd de Residentie geplaagd door ijs en sneeuw. Voor de

sneeuwploegen die extra moesten uitrukken werd een verhoging van hun bezoldiging bedongen.

Begin januari 1881 namen zeven Hagenaars, de bekende baddokter Dr. P.M. Mess, Mr. J.G. Patijn, W.J.G. Scheurleer, Jhr. F.G.E. Merkes van Gendt, Mr. S.C. van Appelterre, T.P. Viruly en

Mr. F.G.R.H. van Lilaar, het initiatief om te 's Hage eene IJclub daar te stellen. Daartoe was weinig gelegenheid, maar bood toch dubbel nut, enerzijds om 'menigeen, die geen werk heeft, het te verschaffen', en anderzijds om dames en heeren die of schaatsen rijden of in ijsvermaak belangstellen in de gelegenheid

te stellen in en om de stad banen te vinden. Op een bijeenkomst in Zaal Diligentia op 12 januari 1880 werd de 's-Gravenhaagsche IJclub opgericht. De trekker van het initiatief, Dr. Mess, had bij Jhr. H.C.A. Ver Huell, lid van de Commissie voor Plaatselijke Werken en Eigendommen, eens geïnformeerd of de IJclub voor het wintervermaak van 1880 gebruik kon maken van de Hofvijver. Ver Huell liet weten dat het gebruik van de Hofvijver onbespreekbaar was maar dat een verzoek om de Waterpartij in de Scheveningse Bosjes te mogen gebruiken wel ingewilligd zou worden. Zolang men de pachter van de visserij in de Waterpartij het uitoefenen van zijn rechten niet zou belemmeren, werd een uitsluitend gebruik door de 's-Gravenhaagsche IJclub die winter toegestaan. Voor de winter 1886/87 werd een contract afgesloten voor het huren van een deel van het Kanaal voor een baan voor de Haagsche IJclub, daarna niet meer.

PANORAMA

Op 23 april 1881 bereikte de Gemeenteraad een verzoek van bankier Louis Wolff uit Den Haag en makelaar in effecten L.P. Jacobs uit Amsterdam, om 2000 vierkante meter grond in de Scheveningse Bosjes in erfpacht te krijgen voor de bouw van een gebouw, waarin een blijvend panorama en diorama ondergebracht zouden worden. Vele Europese hoofdsteden zoals Parijs, Frankfort, Brussel en Wenen en Amsterdam beschikten al over zo'n gebouw. Wolff en Jacobs drongen erop aan dat bij een snelle beslissing zij wellicht vóór de opening van het badseizoen in 1881 hun deuren konden openen. Helaas, de Gemeenteraad voelde er niets voor, en verwees de heren naar een andere plaats. Uiteindelijk werd het Panoramagebouw neergezet aan de Bezuidenhoutseweg bij het Haagse Bos. Het heeft slechts een paar jaar bestaan. Daarentegen is het Panorama Mesdag, waarvoor in 1882 een gebouw aan de Zeestraat werd neergezet, nog steeds een aantrekkelijke toeristische attractie. Het gezicht vanaf het Seinpostduin is geschilderd door het echtpaar Hendrik en Sientje Mesdag, met enkele anderen. Voor de bewoners van het Van Stolkpark is het Panorama Mesdag extra aantrekkelijk omdat het onze wijk in het beginstadium laat zien, met de toen nog geen tien jaar oude vierkante Belvédère als bij-

zonder oriëntatiepunt.

Toen de Belgische onderneming die het Panorama exploiteerde in april 1885 in financiële problemen geraakte bereikte Burgemeester en Wethouders een verzoek van van Oscar Carré om een cirque (circus) in het Panoramagebouw in de Zeestraat onder te brengen. Het verzoek werd afgewezen. Uiteindelijk kocht Mesdag het Panoramagebouw zelf en liet hij het voor eigen rekening exploiteren. Na zijn overlijden in 1912 werd het Panorama ondergebracht in een familievennootschap, die het tot op de dag van vandaag tot ieders genoegen nog steeds en met veel succes exploiteert.

VERTIER

Oscar Carré en J.S. Bonneke konden wel voor ander vertier zorgen. In 1884 en 1885 kregen zij vergunning tot het houden van cursen (dressuurvoorstellingen) op het terrein van de Hooge Weide in de tijd dat er kermis was. Veel vaker zullen ze niet gehouden zijn, omdat na die A.N. de Lint eigenaar van de Hooge Weide werd en hij daar de bebouwing van de Archipelbuurt tussen de Timorstraat, Malakkastraat, Bankastraat en Riouwstraat ontwikkelde. Naast het hotel Alteburg in Scheveningen was een open terrein dat vrijwel elk jaar voor enige vorm van vermaak verhuurd was. Zo vroeg de weduwe Wery toestemming om in de maand juli 1889 met haar honden- en apentheater dat terrein ter beschikking te krijgen. Vergeefs, het verzoek werd geweigerd met de argumentatie dat die plek daartoe niet geschikt leek. In augustus 1890 diende H. Salomons een request in om tien jaar lang op het terrein naast hotel Alteburg 250 vierkante meter grond te huren voor de bouw van een doolhof, die van hout vervaardigd zou worden. B&W voelden er niet voor voor zo lang niet de vrije beschikking over het terrein te hebben, en verwezen Salomons naar de weg voor het Oranje Hotel (nu Gevers Deijnootweg). En Salomons moest zich derhalve maar met de pachter van dat terrein in verbinding stellen. In september 1891 vraagt H.H. Timmer een vergunning aan om op die plaats een doolhof te bouwen. Deze keer werd in eerste instantie uit een oogpunt van welstand bezwaar gemaakt en verwezen naar een 'plaatsing aan de zeezijde', maar uiteindelijk werd besloten tot verhuur van een terrein nabij de

Tramwaystallen voor 200 gulden van april tot oktober.

HOTELBOUW

Mocht het met dressuurvoorstellingen in de Hoge Weide afgelopen zijn, op het moment dat er plannen voor bebouwing van het terrein kwamen werd in 1881 ook een plan voor de bouw van een zomerhotel ingediend. Het Hotel Beau Séjour werd gebouwd op de hoek van Kerkhoflaan en Bankastraat. Als curiositeit was er een dubbele wenteltrap in de gang, één bestemd voor het naar boven gaan en één voor naar beneden gaan. Het gebouw is nu in gebruik als kantoorgebouw, maar de dubbele wenteltrap bestaat niet meer. Op de tegenoverliggende hoek werd aanvankelijk een tolhuis gebouwd, dat later werd vervangen door een klein flatgebouw. Het Hotel de la Promenade aan de Scheveningseweg kreeg in 1881 een nieuwe vleugel. Een voorstel voor de aanbouw van balkons kwam pas in 1890. Ook hotel Buwalda - Alla Bella Vista, op de hoek van het Kanaalweg en Van Stolkweg breidde in 1881 uit met een nieuwe, dwars op de oude geval staande vleugel en een koetshuis. Praktijklessen Ned. Maatschappij voor Tuinbouw- en Plantkunde De nog steeds bestaande afdeling 's-Gravenhage van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw- en Plantkunde kon al in 1880 voor theoretische lessen gebruik maken van een school aan de Schelpkade. Voor praktisch onderwijs vroeg zij de Gemeenteraad toestemming om gebruik te mogen maken van een gedeelte van de Kwekerij aan de Sprank. Toen voelde de Gemeenteraad daar niets voor. In 1886 kwam de afdeling met de suggestie een proef te nemen met het ter inschakelen van bloemkwekers bij beplanting van openbare pleinen. Een proef daarmee had in Dordrecht goede resultaten opgeleverd. Hoewel de Gemeenteraad aanvankelijk bereid was op de suggestie in te gaan, wees zij uiteindelijk het voorstel af.

Anneke Landheer-Roelants